

УДК 658.562.012.7

Геліч Н. В., к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ЩОДО ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

У статті розглянуто теоретичні положення та розроблено методико-прикладні рекомендації щодо організації аналітичної роботи для формування та оцінювання витрат на підприємстві.

Ключові слова: якість, витрати на забезпечення якості продукції, оцінка витрат на якість.

Gelich N. V.

THE ORGANIZATION OF ANALYTICAL WORK REGARDING THE COSTS OF THE PRODUCT QUALITY

The article describes the theoretical principles and developed methodological and applied recommendations on the organization of analytical work to develop and assess costs to the enterprise.

Геліч Н. В.

The activity of any enterprise is not only aimed at satisfaction of the requirements of the clients, but also to gain maximum profit at minimum cost. This can be achieved through reduction of production costs high level of product quality through proper formation, analysis and evaluation. Investing a little money in the organization of work on preventing the manufacture of defective products can be reduced significantly loss for the manufacture of defective products. By conducting accurate and efficient analysis of quality costs, you can determine the optimal amount of investment in quality products that will improve consumer properties of the product.

The changing needs and tastes of consumers hence the need to continuously improve product quality, so the issue of improving the quality of products is very important. To improve the quality of products the company it is advisable to carry out accounting, analysis and assessment of costs associated with product quality. This will allow the company to make timely and effective decisions to guarantee and improve product quality.

An essential object of analysis for any enterprise should be a percentage of the total cost of quality and total sales. Quality costs add only a portion of the profits. Any reduction in the cost of quality increases profit.

Common sense is the collection of cost data quality – provide guidance for the management tool. It is particularly important that the cost elements were identified in the form in which they are named and assigned to various categories, including: subdivisions, site, type of product, workplace, defect. Requirements established by the enterprise for its own use. However, we should not forget that the information collected should be sufficient for the subsequent analysis. The next task – the analysis of quality costs and reporting in a form that could assist the managers of different levels, presenting them with an objective picture regarding the quality.

Analysis of costs per quality – management tool that uses the company's management to measure quality and identify problems, establish goals for achieving quality. Content report: investing in quality largely depends on who he's meant and what role it plays within the enterprise whoever this particular report is intended. In this regard, development of reporting forms about the costs of quality should be one of the most important tasks in the activity management service quality.

Report on cost of quality, which is submitted to senior management, reflecting the costs to prevent, control, internal and external costs to the marriage and the total quality costs.

For successful implementation of the system of collection and cost analysis on product quality, the enterprise must: choose one type of product, one model, the Department is what you want, and build a system that you think will be able to fill the actual financial data; you can start where quality costs, for which data are already known; define other necessary expenses of the expert by the way, if this is still necessary; to simplify the system so that it fits your needs.

Consequently, the organization of analytical work on the formation and cost estimation is the basis of cost minimization for the production of high quality products. At the enterprise it is advisable to develop a balanced cost management system on product quality and to assess the effectiveness of the proposed activities associated with its implementation and functioning. This system should be formed so that the evaluation of the improvement of product quality, assess the impact of costs associated with the maintenance and enhancement of the quality on the economic indicators of the enterprise activity and

synthesis of the results have become an integral part of the financial strategy of the enterprise in terms of quality.

Key words: quality, cost of product quality assurance, assessment of quality costs.

Гелич Н. В.

ОРГАНИЗАЦИЯ АНАЛИТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО РАСХОДОВ НА КАЧЕСТВО ПРОДУКЦИИ

В статье рассмотрены теоретические положения и разработаны методико-прикладные рекомендаций относительно организации аналитической работы для формирования и оценивания расходов на предприятии.

Ключевые слова: качество, затраты на обеспечение качества продукции, оценка затрат на качество.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Діяльність будь-якого підприємства спрямована не лише на задоволення сучасних вимог споживачів, але й на отримання максимального прибутку при мінімальних витратах. Цього можна досягнути за допомогою скорочення витрат на виробництво високого рівня якості продукції за допомогою їх належного формування, аналізу та оцінювання. Вкладаючи незначні кошти в організацію роботи щодо попередження виготовлення неякісних виробів, можна значно скоротити втрати на виготовлення неякісної продукції. Шляхом проведення достовірного і ефективного аналізу витрат на якість можна визначити оптимальний розмір інвестиції в якість продукції, які покращать споживчі властивості продукту.

Зміна потреб і смаків споживачів зумовлює необхідність постійного удосконалення якості продукції, тому питання покращення якості виробів є досить актуальним. Для поліпшення якості продукції на підприємстві доцільно здійснювати облік, аналіз та оцінювання витрат, пов'язаних із якістю виробів. Це дозволить підприємству приймати своєчасні та ефективні рішення щодо забезпечення та удосконалення якості продукції.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню питань, пов'язаних із витратами на якість продукції, присвячені наукові праці зарубіжних фахівців, до яких належать: Ю. П. Адлер, Б. І. Герасімов, У. Е. Демінг, Дж. Джуран, Н. В. Злобіна, К. Ісікава, Е. М. Карлик, Ф. Кросбі, К. Меллер, Л. Е. Скрипко, Г. Тагуті,

А. Фейгенбаум, Х. Дж. Харрінгтон, У. Шухарт та вітчизняних науковців, серед яких: Ю. О. Джерелюк, Г.П. Коц, О. І. Момот, Н. А. Морозова-Герасимович, В. М. Пархоменко, О. В. Перчук, Л. М. Ткачук, І. Ю. Тимрієнко, М. І. Шаповал, В. І. Ярема.

Цілі статті. Метою написання даної статті є дослідження та обґрунтування теоретичних положень і методико-прикладних рекомендацій щодо організації аналітичної роботи для формування та оцінювання витрат на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Найважливішим об'єктом аналізу для будь-якого підприємства повинно бути процентне співвідношення загальних витрат на якість і загального обсягу продажу. Витрати на якість поповнюють лише частину прибутку. Будь-яке зниження витрат на якість підвищує прибуток.

Розпочинати оцінювання витрат на якість Гіссін В. І. пропонує з визначення витрат понесених виробником при низькій якості продукції, тобто витрат на виправлення внутрішніх та зовнішніх дефектів, витрат на повторний контроль, витрат на задоволення скарг споживачів, прихованих витрат на додатковий час, затримки з виконанням планів, з оформленням документів, знижки для покупців внаслідок невідповідності, додаткові перевезення та інші [1, с. 295–299].

Скрипко Л. Е. пропонує оцінювати витрати на якість продукції шляхом визначення впливу певних витрат на економічні показники діяльності підприємства в цілому [4]. В. В. Рєпін та В. Г. Еліферов стверджують, що якщо всі елементи витрат зібрані та розподілені з достатньою точністю, то наступний аналіз витрат на якість продукції може бути тільки інтерпретацією даних [3].

А. Н. Канівець, Б. І. Герасімов та Л. В. Пархоменко вважають, що аналіз витрат призначений обґрунтувати управління якістю продукції на підприємстві і сприяти вибору найкращих варіантів цих дій [2, с. 72].

Загальний сенс збору даних за витратами на якість – забезпечити керівництво інструментом управління. Особливо важливо, щоб елементи витрат були визначені в тому вигляді, як вони названі й розподілені для різних категорій, зокрема: для підрозділу, для дільниці, для типу продукту, для робочого місця, для дефекту.

Вимоги встановлює підприємством для власного (внутрішнього) користування. Однак при цьому не слід забувати, що зібраної інформації має бути достатньо для проведення подальшого аналізу. Система

обліку й аналізу витрат на якість, не узгоджена з особливостями, які існують усередині підприємства, має мало шансів на успіх. Ця система має бути вбудована в підприємство. Після встановлення системи класифікації та кодування різних елементів витрат на якість необхідно виявити джерела даних про витрати. Певна інформація вже є. Деяку можна достатньо легко отримати, однак існують дані, які визначити значно важче, окремі ж будуть недоступними.

Наступне завдання – аналіз витрат на якість і складання звіту в тому вигляді, який зміг би надати допомогу керівникам різних рівнів, представивши їм об'єктивну картину відносно якості.

Аналіз витрат на якість – інструмент управління, який використовує керівництво компанії для вимірювання досягнутої якості й виявлення проблем, під час установа цілей стосовно досягнення якості. Зміст звіту за витратами на якість значною мірою залежить від того, кому він призначається і від того, яку роль відіграє в межах підприємства той, кому цей конкретний звіт призначений.

У зв'язку із цим розробка звітних форм про витрати на якість має бути одним із найважливіших завдань у діяльності служби управління якістю продукції. При цьому, залежно від рівня управління (відповідальності), ступінь конкретизації інформації має зростати в міру переходу до нижчих рівнів. Так, звіт вищому керівництву підприємства можливий загалом щодо його діяльності або крупних підрозділів в розрізі кожної категорії витрат на якість із указівкою загальної суми таких витрат, а також їх частки на суму всіх витрат на виробництво й в обсязі продажів. Звіти про витрати на якість, які готуються для менеджерів нижчих рівнів управління (відповідальності), мають складатися в розрізі окремих підрозділів, виробничих ліній, видів продукції тощо.

Звіт за витратами на якість, що представляється вищому керівництву, відображає витрати на попередження, на контроль, внутрішні і зовнішні витрати на брак та загальні витрати на якість.

Середнє і лінійне керівництво має отримати докладнішу інформацію про досягнутий рівень якості в тій сфері діяльності, якою воно керує. Звіт має бути дуже докладним і представляти дані за типами продуктів, номерами партій тощо. Основний принцип усіх видів аналізу витрат на якість – надати кожному, кому він призначається, інформацію за витратами на якість у тій формі, яка найбільш корисна й найбільш зручна у використанні. Цей звіт забезпечить отримання інформації, яка дасть змогу: порівняти поточний рівень досягнень із рівнем минулого

періоду, тобто виявити тенденції; порівняти поточний рівень із поставленими цілями; виявити найбільш значні сфери витрат; вибрати сфери для покращення; оцінити ефективність програм із покращення.

Для успішного впровадження системи збору й аналізу витрат на якість продукції на підприємстві потрібно:

- вибрати один вид продукту, одну модель, відділ – те, що ви хочете, і будуйте систему, котру, як ви думаєте, зможете наповнити фактичними фінансовими даними;

- починати з тих витрат на якість, для яких дані вже відомі;

- визначити інші необхідні витрати експертним способом, якщо це поки необхідно;

- спростити систему так, щоб вона відповідала вашим потребам.

На підприємствах, що виготовляють продукцію із різними якісними характеристиками, доцільно визначати собівартість продукції з урахуванням її якості. Методика визначення собівартості продукції з урахуванням її якості передбачає, що загальним вартісним вимірником якості продукції є собівартість ефективної одиниці продукції, яка представляє собою відношення затрат на виробництво до кількості продукції в ефективних одиницях і виражається формулою:

$$C_{np} = \frac{\sum_{i=1}^n B_i}{\sum_{i=1}^n Q_i \times K_{я.п.р.i}}, \quad (1)$$

де B_i – витрати на виробництво за даний період, грн.;

Q_i – обсяг виробництва продукції за даний період, грн.;

$K_{я.п.р.i}$ – коефіцієнт якості продукції, що випускається;

i – вид продукції, $i = 1 - n$.

При цьому, достовірність визначення собівартості продукції зі змінними якісними характеристиками залежить не тільки від точного обліку всіх затрат на виробництво даної продукції, але й від правильного виміру обсягу випущеної продукції з урахуванням її якості.

Коефіцієнт якості продукції пропонується розраховувати за формулою:

$$K_{\text{як.пр.}} = \sum_{j=1}^m H_j + Z_{\text{кап.}j}, \quad (2)$$

де H_j – установлений норматив коефіцієнту якості роботи за виконання вказаних заходів, відносна величина;

$Z_{\text{кап.}j}$ – капітальні витрати на розроблення та впровадження заходів щодо підвищення якості продукції, грн.;

m_j – кількість випадків виконання j -го заходу з удосконалення якості продукції, од.;

де m – кількість напрямків здійснення інвестицій на розроблення й упровадження системи управління якістю продукції;

j – певний вид інвестиційних витрат на упровадження системи управління якістю продукції.

Розробка, впровадження та удосконалення управління якістю продукції передбачає такі види інвестиційних витрат:

- планування і впровадження системи управління якістю продукції;
- створення документації системи управління якістю продукції, внутрішніх стандартів підприємства відповідно до вимог національних та міжнародних нормативних документів;
- дослідження очікувань споживачів щодо якості продукції;
- удосконалення виробничого процесу і технічних характеристик виробів;
- оцінка потенційних постачальників;
- розробка програми навчання всіх працівників методам управління якістю продукції;
- придбання та перевірка метрологічного устаткування;
- складання звітів й аналізування даних щодо якості виробів;
- внутрішній аудит системи управління якістю продукції;
- проведення зовнішньої перевірки на відповідність вимогам стандартів (національним або міжнародним) та отримання сертифікату відповідності.

Висновки. Отже, організація аналітичної роботи щодо формування та оцінювання витрат є основою мінімізації витрат на випуск якісної продукції. На підприємстві доцільно розробити збалансовану системи управління витратами на якість продукції та проводити оцінювання ефективності запропонованих заходів, пов'язаних з її впро-

вадженням та функціонуванням. Дана система має бути сформована таким чином, щоб оцінювання удосконалення якості продукції, оцінювання впливу витрат, пов'язаних з забезпеченням та удосконаленням якості на економічні показники діяльності підприємства і узагальнення отриманих результатів стали складовою фінансової стратегії підприємства в сфері якості.

1. Гиссин В. И. Управление качеством продукции : учеб. пособ. для студ. вузов / В. И. Гиссин – [2-е изд., доп. и перераб.] – М. : Ростов н/Д : МарТ, 2003. – 400 с.
2. Канивец А. Н. Экономический анализ системы менеджмента качества промышленного предприятия / А. Н. Канивец, Б. И. Герасимов, Л. В. Пархоменко; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б. И. Герасимова. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. – 144 с.
3. Репин В. В. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов. (Серия «Практический менеджмент») / В. В. Репин, В. Г. Елиферов. – М. : РИА «Стандарты и качество», 2004. – 408 с.
4. Скрипко Л. Е. Методология оценивания затрат на качество / Л. Е. Скрипко // Методы менеджмента качества. – 2001. – №1. – С. 3–5.